

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Η λέξη φιλοσοφία παράγεται από το ρήμα φιλοσοφώ [φιλώ+σοφία, δηλ. αγαπώ τη σοφία]. Η λέξη σοφία έχει δυο σημασίες: σημαίνει τη θεωρητική γνώση και την άσκηση αρετής. Επομένως φιλόσοφος θεωρείται ο άνθρωπος εκείνος που είναι θεωρητικό, ερευνητικό πνεύμα και ταυτόχρονα ηθική προσωπικότητα. Τη γνώση, δηλ. την αναζήτηση και την κατάκτηση της αλήθειας, επιδιώκει και κάθε ειδική επιστήμη. Ανάμεσα όμως στη φιλοσοφία και στην επιστήμη υπάρχουν μεγάλες διαφορές. Σημειώνουμε μία: κάθε ειδική επιστήμη απλώνει την έρευνά της σε ένα ορισμένο χώρο. Ερευνά ένα περιορισμένο κύκλο θεμάτων ή ένα συγκεκριμένο αντικείμενο. Η Φυσική λ.χ. εξετάζει και προσπαθεί να ερμηνεύσει τα φυσικά φαινόμενα. Η φιλοσοφία δεν έχει αυτό τον περιορισμό. Δεν είναι ειδική μάθηση, ούτε όμως και πολυμάθεια, δηλ. απλή κατοχή πολλών γνώσεων. Η φιλοσοφία απλώνει την έρευνά της στα γενικότερα προβλήματα που απασχολούν τον άνθρωπο [ο Θεός, ο κόσμος, ο ίδιος ο άνθρωπος].

Η φιλοσοφία προχωρεί πέρα από τις ειδικές επιστήμες, γίνεται προέκτασή τους. Συνδυάζοντας τα πορίσματα των ειδικών επιστημών, προσπαθεί να συλλάβει το νόημα του κόσμου στο σύνολό του και να συνθέσει μια ενιαία θεωρία για τον κόσμο και τη ζωή. Προσπαθεί ακόμα να χαράξει γενικές κατευθυντήριες γραμμές στη ζωή του ανθρώπου.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΖΩΗ

Η σημασία της φιλοσοφίας στην ανθρώπινη ζωή είναι πολύ μεγάλη. Δίνει απαντήσεις στα μεγάλα, γενικά προβλήματα που απασχόλησαν και απασχολούν τον άνθρωπο. Είναι ένας αδιάκοπος προβληματισμός, ένας αγώνας. Έτσι κρατά το πνεύμα και την ψυχή του ανθρώπου σε διαρκή εγρήγορση και τον βοηθάει να προσανατολίζεται στον κόσμο και στη ζωή. Αυτή μαθαίνει στον άνθρωπο να θέτει ερωτήματα και με κριτικό στοχασμό, να παίρνει υπεύθυνη προσωπική θέση απέναντι σε όλα τα προβλήματα που βασανίζουν την ανθρώπινη ζωή [Θείο, φύση, ψυχή, κοινωνία, Πολιτεία, γνώση, πράξη κ.τ.λ.] Μαθαίνει ακόμα τον άνθρωπο να αγαπά την αλήθεια και να μην κάνει κανένα συμβιβασμό στην προσπάθειά του να την κατακτήσει ή να την πλησιάσει όσο γίνεται περισσότερο. Επίσης βοηθάει τον άνθρωπο στον αγώνα του να διαπλάσει το χαρακτήρα του και την προσωπικότητά του. Ορίζει το ηθικό νόημα της ζωής και διατυπώνει αρχές, σύμφωνα με οποίες πρέπει ο άνθρωπος να ρυθμίζει τη συμπεριφορά του και προς τον εαυτό του και προς τους άλλους ανθρώπους.

Γενικά η φιλοσοφία ικανοποιεί την τάση του ανθρώπου να μαθαίνει, ασκεί το πνεύμα του, καθησυχάζει τις ορμές και τα πάθη του και φέρνει αρμονία και γαλήνη στην ψυχή του. Μπορεί ιδιαίτερα να βοηθήσει το νέο για να αποκτήσει μια πλούσια εσωτερική ζωή –ψυχική και πνευματική-, θεμελιωμένη σε αναγνωρισμένες αξίες.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ 8^{ος} αι.π.χ.-500π.χ.

❖ Προσωκρατικοί /λογική ερμηνεία του κόσμου

-Ίωνες φιλόσοφοι:

Θαλής: το νερό βασική αρχή του κόσμου, Αναξίμανδρος: το άπειρο πηγή των πάντων,

Αναξίμενης: ο αέρας βασική αρχή του κόσμου, Ηράκλειτος: ο κόσμος σε συνεχή κύκλο αλλαγής

Ξενοφάνης: μία μοναδική θεότητα

-Φιλόσοφοι Κ. Ιταλίας:

Ελεάτες: Παρμενίδης: είναι-μη είναι, Ζήνων: αναζήτηση της αλήθειας με διάλογο, Εμπεδοκλής: οι ρίζες του παντός: γη, αήρ, πυρ, ύδωρ

Πυθαγόρειοι: τα πάντα ανάγονται στους αριθμούς και ρυθμίζονται από την αρμονία τους

Πιθανή μόνο γνώση υπάρχει για όλα τα πράγματα Ξενοφάνης

Οι Αιθίοπες λένε ότι οι θεοί τους είναι πλακουτσομούτηδες και μαύροι, οι Θράκες ότι οι δικοί τους θεοί

είναι γαλανομάτηδες και κοκκινοτρίχηδες Ξενοφάνης

Ο χαρακτήρας του ανθρώπου είναι η μοίρα του

Ηράκλειτος

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ 500-323π.χ.

Από τη φύση στον άνθρωπο

- Αναξαγόρας :σημασία του ανθρώπινου νου στην οργάνωση της ζωής
- Ατομικοί: Λεύκιππος, Δημόκριτος : αρχή του κόσμου το άτομον, το μικρότερο μόνιο της άπειρης ύλης
- Σοφιστές: Πρωταγόρας, Γοργίας, Πρόδικος κ.ά. :στροφή του ενδιαφέροντος στον άνθρωπο και τα προβλήματά του, διδασκαλία της ρητορικής
- Μεγάλοι φιλόσοφοι:
  - Σωκράτης [αυτοδίδακτος] :γνώση εαυτού, εύρεση αλήθειας, κατάκτηση αρετής, διαρκής αυτοέλεγχος
  - Πλάτων :οραματίστηκε την ιδανική πολιτεία , ορθή άσκηση πολιτικής εξουσίας από τους άξιους
  - Αριστοτέλης :συστηματικές φυσικές και ιστορικές έρευνες[πως λειτουργεί ο κόσμος], η αρετή είναι μεσότητα [μεταξύ της υπερβολής και της έλλειψης], αξία της φιλίας

Για κάθε θέμα υπάρχουν δυο απόψεις Πρωταγόρας

Μέτρο για όλα τα πράγματα είναι ο άνθρωπος Πρωταγόρας

Κανείς δεν είναι εκ φύσεως κακός Σωκράτης

Το να κάνει κανείς κάποιο κακό στους ανθρώπους δε διαφέρει καθόλου από το να αδικεί Πλάτων

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ 323-31π.χ.

- Κυνικοί :ζωή με λιτότητα και αυτάρκεια , αποδέσμευση από τις ανάγκες της καθημερινότητας
- Επικούρειοι :ψυχική γαλήνη και αταραξία , απελευθέρωση ψυχής από φόβους και πάθη
- Σκεπτικιστές:άρνηση κάθε γνώσης, αμφισβήτηση δυνατότητας βέβαιης γνώσης
- Στωικοί:ήρεμη αναμονή του θανάτου , ψυχικό σθένος στις αντιξοότητες της ζωής

Να παραποιείς τους κοινωνικούς κανόνες [όχι την αλήθεια] Διογένης ο Κυνικός

Άνθρωπο ζητώ ! Διογένης ο Κυνικός

Ζήσε στην αφάνεια Επίκουρος

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ 31π.χ.-330μ.χ.

- Επίκτητος: ηθική συμπεριφορά, αυτοκυριαρχία , ανθρωπισμός
- Μάρκος Αυρήλιος : φιλόσοφος -αυτοκράτορας , διακυβέρνηση με γνώμονα το καθήκον και την εξυπηρέτηση του συνόλου
- Πλωτίνος : γνώση της θεότητας με την έκσταση και όχι με τη λογική

Μη ζητείς αυτά που συμβαίνουν να γίνονται όπως θέλεις , αλλά να θέλεις αυτά που συμβαίνουν , όπως συμβαίνουν, και θα είσαι ευτυχής Επίκτητος

Μέσα σου σκάβε, μέσα η πηγή του καλού και πάντα μπορεί να αναβρύει, φθάνει πάντα να σκάβεις Μ. Αυρήλιος

Μη συζητείς πια για το πώς πρέπει να είναι ο καλός άνθρωπος , αλλά να είσαι καλός Μ.Αυρήλιος